

Total Pages : 3

End Semester Examination of Semester-I, 2015

Subject : SANSKRIT (PG)

Paper : SAN-101

Full Marks : 40

Time : 2 Hrs

*The figures in the margin indicate the marks
corresponding to the question*

*Candidates are requested to give their answers
in their own word as far as practicable.*

Illustrate the answers wherever necessary.

1. ऋषि-छन्दो देवता निर्देशपुरःसरं सुरगिरा देवनागरीलिपिमवकलम्ब्य अधस्तनेषु मन्त्रेषु द्वयोः सप्रसङ्ग व्याख्या कार्या - 6x2=12
 - a) पुरुष एवेदं सर्वं यद्मूनं यजु मर्व्यम्।
उतार्मुतत्वस्येशानी यदर्न्नातिरोहति॥
 - b) येन कर्माण्यपसीमनीषिणीयज्ञो कृव्यन्ति विदर्येषु धीराः।
यदपूर्वं यध्तमन्तःप्रजानां तन्मे मनःशिवसंकल्पमस्तु॥
 - c) असंबाधं मध्यती मानवानां यस्या उद्वतः प्रवतः समं बहु।
नानीवीर्या ओर्षधीर्या बिर्मति पृथिवी नः प्रथताराध्यतानः॥
2. अधस्तनासु विनियोगपङ्क्तिषु कस्याश्रन एकस्याः पङ्क्ते विनियोगः संस्कृतभाषायां देवनागर्या लिप्यां च प्रदर्शयताम् - 6
 - a) पुरुषसूक्तस्य विनियानगावसरे गतविनियोगन्यायः किमर्थं प्रतीयते?
अनुक्रणिकायां तुहादिपरिभाषा कथामुपपद्यते?

(2)

- b) ब्रह्मयज्ञजपाध्ययनादौ मू मिसूक्तस्य सामान्यविनियोगः ।
c) नासत्सप्त प्रजापतिः परमेष्ठी माववृत्तं नु। गती विनियोगः ।
3. अधस्तनेषु पदेषु द्वितीयस्य साधनं सुरगिरा देवनागर्यां लिप्यां च क्रियताम्-
2x2=4
ईशानः, सचन्त, प्रवतः, महिमानः ।
4. शुक्लयजुर्वेदान्तर्गत शिवसङ्कन्कसूक्ते निहिताया मनोदेवतायाः स्वरूपं
यथापथमुपवर्ष्यताम्। 8

अथवा

- आथर्वणभूमिसूक्ते नैसर्गिकपरिवेशः समुपस्थाथताम् ।
कथं सायणाचार्यपादैरस्य सूक्तस्य भाष्यं न विलिखितम्। 4
5. ऐतरेयब्राह्मणान्तर्गतशुनःशेषीयाख्यानमुपजीव्य तत्कालीन समाजव्यवस्थायां:
चित्रं प्रदर्श्य वेदस्य अनादित्वे किं प्रमाण-मस्तीति विव्रियताम्। 10
अथवा

के नाम पञ्च महायज्ञाः ? शतपथब्राह्मणे एतेषाम् अन्तर्भावे को हेतुः ? तान्
विषयानधिकृत्य कश्चित् निबन्धो विरचनीयः । 10

अथवा

सोपष्टम्बं ब्राह्मणोन्तर्गत पङ्क्तिद्वयस्य सुरगिरा देवनागरीलिप्या च काज्ज
व्याख्या कार्या - 5x2=10

- क) अन्नं ह प्राणः, शरणं ह वासो रूपं हिरण्यं,
पशवो विवाहाः, सखा द जाया, कृपणं
ह दुहिता, ज्योतिर्द पुत्रः प्ररमे व्योमन्॥

(3)

- ख) कलिः शायानी भवति, संजिहानस्तु द्वापरः ।
उत्तिष्ठंस्त्रेता भवति, कृतं संपद्यते धरंश्चरैवेति ॥
- ग) यत्खाध्यायमधीयीतैकामप्यृजं यजुः साम वा तद् ब्रह्मयज्ञः संतिष्ठते ।
- घ) त एनं तृप्ता आयुषा तेजसा कर्जसा श्रिया
यशसा ब्रह्मवर्जसेनान्नाद्येन च तर्पयन्ति इति ।
-